

MYNDIGHETEN FÖR
SKOLUTVECKLING

Slutrapport
2005-02-16

1 (14)

Dnr 2003:00760

Till
Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Slutrapport angående uppdrag om utökad försöks- verksamhet med validering av reell kompetens (U2003/240/SV)

Sammanfattning

Myndigheten har sedan mitten av 2003 haft ett uppdrag om utökad försöksverksamhet med validering av reell kompetens. Tidigare försöksverksamheter med validering har i huvudsak omfattat utbildningsanordnare och skolhuvudmän. Den utökade försöksverksamhet har istället framförallt vänt sig till arbetslivets aktörer. Utvärderingarna av de tidigare försöksverksamheterna har visat att validering utvecklats och genomförts med stor variation mellan kommuner och regioner och mellan olika branschområden. Det finns flera exempel på intressanta och bra valideringsmodeller, men det finns ändå skäl för att fokusera fortsatt utvecklingsarbete på valideringens kvalitet, likvärdighet och legitimitet i åtminstone två principiella avseenden.

För det första vad gäller validering mot kursplaner, betygskriterier och / eller mot branschens ram- eller spetskompetens.

För det andra finns behov av att utveckla en utforskande valideringsprocess som också kan identifiera individers generella kompetens. Kriterier, processer och verktyg för en sådan validering som vägledare och andra aktörer kan använda sig av i mötet med personer som vill byta yrkeskarriär (yrkesväxlare), är arbetslösa, långtidssjukskrivna eller har kompetens som förvärvats i utlandet. Sådana verktyg bör utvecklas som möjliggör kartläggning, bedömning och erkännande av kompetens som förvärvats såväl inom som utanför formella utbildningssystem.

Myndighetens försöksverksamhet har omfattat 9 arbetslivsorganisationers, som efter informations-, upptakts- och avstämningsmöten har startat utvecklingsarbete med validering inom olika yrkesområden. Försöksverksamheten har pågått under kort tid, men har inneburit att utveck-

lingsarbete har inletts på ett positivt sätt som kan leda till fortsatt utveckling i anslutning till Valideringsdelegationens uppdrag.

Valideringsdelegationen startade vid årsskiftet 2003/2004 och har i uppgift att under fyra år arbeta med utveckling av validering. Myndighetens försöksverksamhet har lagts upp i mycket nära samråd med delegationen och avsikten är att erfarenhet och resultat från försöksverksamheten ska kunna tas tillvara i Valideringsdelegationens arbete.

1. Bakgrund

I regeringsbeslut 2003-06-18 (U2003/240/SV) uppdrog regeringen åt Myndigheten för skolutveckling att bedriva utökad försöksverksamhet med validering av vuxnas reella kompetens för att vinna ytterligare erfarenheter.

Uppdraget delrapporterades till regeringen den 1 mars 2004 och denna promemoria utgör slutrapporteringen av försöksverksamheten och ska lämnas senast 1 mars 2005.

I uppdraget ingår

- Att myndigheten vid uppläggnings- och genomförandet skall beakta de resultat och erfarenheter som Statens skolverk rapporterat till regeringen från tidigare försöksverksamhet (U2002/4687/SV).
- Att den grundsyn och inriktning som kommer till uttryck i departementsskrivelsen om validering (Ds 2003:23) skall ligga till grund för försöksverksamheten.
- Att verksamheten bör vara fokuserad på utveckling och genomförande av validering med utgångspunkt i individens behov.
- Att myndigheten skall samråda om försöksverksamheten med Valideringsdelegationen.
- Att myndigheten bör samverka med företrädare för Arbetsmarknadsstyrelsen och Nationellt centrum för flexibelt lärande samt andra myndigheter och med parter inom arbetslivet i planeringen och genomförandet av den fortsatta försöksverksamheten.

Sammanlagt har myndigheten haft 2 000 000 kronor till förfogande för utökad försöksverksamhet med validering av reell kompetens.

2. Utgångspunkter

Bakgrund till en utökad försöksverksamhet

Utgångspunkter för uppläggningsen av den nya försöksverksamheten tas från erfarenheterna i den tidigare försöksverksamheten med validering, slutbetänkande från utredningen om validering av vuxnas kunskap och kompetens (SOU 2001:78) och departementsskrivelsen Validering m.m – fortsatt utveckling av vuxnas lärande (Ds 2003:23). Viktiga utgångspunkter har tagits i kunskapsöversikten ”Att värdera kunskap, erfarenhet och kompetens – Perspektiv på validering” (Myndigheten för skolutveckling, Forskning i fokus, nr 9).

Inom den försöksverksamhet som nyligen avslutats med validering av utländsk yrkeskompetens framkom att de flesta valideringar som genomförts utgick från kursmål och kriterier i gymnasieskolans kursplaner. Utifrån målsättningar om att utbildningssystemet ska stödja ett livslångt lärande så är det angeläget att andra typer av kompetenser som inhämtas i informella eller icke formella miljöer kan omsättas till en kompetens som identifieras, bedöms, värderas och dokumenteras.

En del utgångspunkter är sammanfattningsvis:

- Validering är ett verktyg för att nå målen om ett utvidgat livslångt och livsvitt lärande
- Validering är ett medel för att öka rörligheten på arbetsmarknaden i Sverige och inom EU
- Validering kan stödja utvecklingen mot en jämnare könsfördelning i arbetslivet
- Validering kan främja integrationen av personer med utländsk bakgrund och samhällets arbete med mångkulturalitet
- Validering i den tidigare försöksverksamhet gjordes oftast mot kursmål och kriterier i gymnasieskolans kursplaner.
- Valideringen har därmed missat att identifiera andra kompetenser än de som finns i kursmål och kursplaner.
- Möjligheten att identifiera, bedöma/värdera och dokumentera kompetens som till viss grad överensstämmer med branschens ”ram- eller sektorskompetens” måste utvecklas
- Validering mot betyg enligt gymnasieskolans kursplaner fortsätter enligt gängse normer men med större fokus på att kunna identifiera likvärdiga eller motsvarande kunskaper som ges inom det offentliga skolväsendet.

3. Försöksverksamhetens inriktning

Uppdraget till myndigheten att bedriva den utökade försöksverksamheten är tidsbegränsat. För att åstadkomma varaktiga effekter så har kopplingen till Valideringsdelegationen varit nödvändig. Delegationens uppgifter är vidare än myndighetens uppgifter i försöksverksamheten. Delegationen är också verksam under längre tidsrymd, fram t.o.m 2007.

Ambitionen har varit att myndighetens arbete med validering ska drivas så att den utgör ett stöd för, och kan infogas i, en mer långsiktig strategi för validering. Avsikten är att erfarenheter från försöket främst ska kunna tas tillvara och förvaltas inom ramen för Valideringsdelegationens verksamhet.

Under 2004 och 2005 har myndighetens arbete varit inriktat mot:

- Att inom ett urval av branscher starta utvecklingen av kriterier för en ramkompetens som är grundläggande för yrkesutövare inom ett yrke. Resultatet kan se olika ut bl a beroende på yrkesområdets karaktär och respektive yrkesområdes nuläge vad gäller arbetet med validering.
- Att tillsammans med andra aktörer medverka till att identifiera förekomsten av valideringsaktiviteter i kommunerna och lyfta fram ett begränsat antal lärande exempel som kan spridas på olika sätt. Det kan bl. a ske på basis av utvärderingar av kunskapslyftet, infrastrukurstöd för vuxnas lärande och försöksverksamheten med validering.
- Att starta erfarenhetsutbyten mellan de aktörer som deltar i försöket i syfte att stödja respektive organisations utvecklingsarbete med validering samt att om möjligt finna gemensamma utgångspunkter för arbetet.

4. Aktiviteter och resultat

Sedan regeringsuppdraget gavs till myndigheten kan följande aktiviteter och resultat redovisas:

Nordisk konferens

Myndigheten och Utbildningsdepartementet tillsammans med Nordiska ministerrådet har arrangerat en nordisk konferens kring validering. Syftet med konferensen var att belysa och diskutera det Nordiska utvecklingsarbetet inom valideringsområdet. Deltagarna, omkring 50 personer, var samordnare och praktiker i valideringsfrågor inom utbildnings- och arbetsmarknadssektorn och hade handplockats för konferensen. Resultatet dokumenterades och finns tillgängligt på myndighetens hemsida.

Samrådsgrupp

De aktörer som ingår i myndighetens samrådsgrupp kontaktades tidigt under hösten 2003 för inledande diskussioner om uppdragets uppläggning och genomförande. Samrådsgruppen har bestått av representanter från följande organisationer och myndigheter:

- Arbetsmarknadsverket
- Nationellt centrum för flexibelt lärande
- Landsorganisationen
- Svenskt Näringsliv
- TCO
- Valideringsdelegationen

Samrådsgruppens uppgifter var bl. a att utgöra ett stöd för beslut om deltagande i försöksverksamheten och ett stöd i myndighetens arbete med att fördela medel för försöksverksamheten. Vidare bestod arbetet för samrådsgruppen i att ge råd för utvecklingsarbetet inom försöksverksamhetens olika faser. Inte minst viktigt har samrådsgruppens synpunkter varit på försöksverksamhetens resultat som helhet.

Myndigheten har bedrivit ett aktivt arbete för att åstadkomma inflytande och delaktighet från de olika aktörerna i samrådsgruppen. Förhoppningen är därigenom att försöksverksamheten inneburit att bättre förutsättningar har givits för samverkan och gemensamma förhållningssätt till hur validering kan utvecklas nationellt, regionalt, lokalt och inom respektive yrkesområde.

Försöksverksamhetens uppläggning – delaktighet och inflytande mellan olika parter på arbetsmarknaden

Förfrågan om att delta i försöket riktades till branscher, utbildningsanordnare av olika slag och andra relevanta organisationer. I samarbete med Svenskt Näringsliv inbjöd myndigheten alla branscher till ett informationstillfälle. Vid mötet deltog ca 15 representanter för olika branscher. Information om försöksverksamheten har också givits på myndighetens hemsida.

Inkomna intresseanmälningar för att delta i försöksverksamheten bearbetades under våren 2004 i samarbete med samrådsgruppen. Urvalet skedde genom att matcha intresseanmälningarna mot kriterier, exempelvis aspekter om individ- och samhällsnytta, som togs fram av samrådsgruppen. Beslut fattades om att alla deltagare i försöket skulle få samma ekonomiska stöd för sitt utvecklingsarbete.

Samrådsgruppens uppfattning var att inriktningen i försöksverksamheten skulle vara att *stödja arbetslivets aktörer* för att utveckla kriterier mot ramkompetenser inom olika yrkesområden. Huvudmotivet för detta var att därigenom arbeta med förankring i branschen kring olika kompetens-

kriterier och valideringsmodeller som framarbetas och därigenom åstadkomma den nödvändiga legitimiteten för validering. Tidigare försöksverksamhet med validering vände sig till utbildningsanordnare vilket innebar att flera olika arbetssätt med validering utvecklats och ibland utan insyn eller full acceptans från de centrala branschorganisationerna. Även om det finns befintliga valideringsaktörer som håller hög kvalitet i sitt arbete bedömdes det finnas behov av att skapa nationell förankring och legitimitet.

Efter urvalsförfarande som skedde tillsammans med samrådsgruppen bjöds följande nio aktörer in att delta i försöksverksamheten:

- Byggindustrins yrkesnämnd (BYN)
- Fastighetsarbetsgivarnas Förening för utveckling (FFU) inom ALMEGA
- Finansförbundet
- Föreningen underhållsteknik (UTEK)
- Plast- och kemiföretagen
- Servicebranschens Yrkesnämnd (SRY) inom ALMEGA
- Metallgruppens utbildningsråd, MUR, samt Sveriges Låssmedsmästares Riksförbund, SLR
- Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA)
- VVS installatörerna

Urvalet av deltagare i försöksverksamheten visade sig vara av stor betydelse för resultatet. Deltagarna kan karaktäriseras på olika sätt beroende på dess roll inom arbetsmarknaden:

- 1) Yrkesnämnder som är partsammansatta organ med både arbetsgivar- och arbetstagarorganisation
- 2) Arbetsgivarförbund som organiserar ett flertal olika branscher
- 3) Medlemsförbund och branschorganisationer
- 4) Intresseorganisationer som har uppgifter att bedriva utvecklingsfrågor inom ett eller flera yrkesområden
- 5) Fackförbund som har i uppgift att representera medlemmar inom ett eller flera yrkesområden

Viktiga kriterier för försöksverksamheten var att respektive deltagare skulle förankra arbetet både mellan parterna på arbetsmarknaden och med utbildningsanordnare regionalt och lokalt – och därigenom sträva efter inflytande och delaktighet i utvecklingsarbetet.

Planering, uppföljning och utvärdering

Deltagare i försöksverksamheten har redovisat sin planering och resultat från utvecklingsarbetet efter en gemensam struktur (**bifogas**).

Följande tidtabell har gällt för försöksverksamheten:

- Senast 1 augusti 2004 - Med utgångspunkt i fördjupade projektplaner tecknades avtal om deltagande i försöket (**bifogas**)
- Senast 15 december 2004 – slutredovisning av försöket efter gemensam rapportstruktur (**Samtliga rapporter bifogas rapporteringen**)

Myndigheten har anlitat Göteborgs universitet, pedagogiska institutionen, för att utvärdera försöksverksamheten och myndighetens arbete (**bifogas**).

Intervjuer som genomförts av Göteborgs universitet visar att deltagarna på det hela taget är nöjd med försöksverksamhetens uppläggning och genomförande. Deltagarna är också nöjd med myndighetskontakterna t.ex. med avseende på professionalism i sakfrågor och processtöd. Myndigheten har dock inte, i tillfredställande grad, kunnat ge alla deltagare lika mycket processtöd.

Det är viktigt att framhålla, vilket också framkommer vid intervjuerna, att myndighetens finansiella utvecklingsstöd för många deltagare har varit mycket litet i förhållande till de insatser som planerats. Bedömningen är att försöksverksamheten i många fall har varit egenfinansierad upp till ca 50%.

Utvärderingen uppmärksammar också att försöksperioden för deltagarna varit mycket kort vilket också givetvis påverkar möjligheten till konkreta resultat. Hänsyn måste tas till detta förhållande då resultatet av försöket värderas. Vad som kan framhållas är emellertid den process som inom försöket har påbörjats. De flesta av deltagarna uttrycker att de kommer att fortsätta arbeta med validering på ett eller annat sätt i framtiden. Förhoppningen är att försöksverksamheten – inför det fortsatta arbetet – har givit viss kunskap om principer för validering och förståelse för de olika målbilder som finns för validering utifrån individ- samhälls- och arbetsmarknadsperspektiv.

Erfarenhetsutbyten, behovsanpassat process- och utvecklingsstöd

Deltagarna i försöksverksamheten har erbjudits ett antal möjligheter till erfarenhetsutbyte.

- Upptaktsmöte 1 april 2004
- Avstämningsmöte 1 september 2004
- Utvärderingsmöte 11 februari 2005

En särskild arbetskonferens kring det tekniska industriella området hölls under november 2004.

Utöver gemensamma möten har myndigheten haft löpande kontakter med flertalet av deltagarna i försöket.

Mötesplatserna arrangeras i samarbete med Valideringsdelegationen och andra aktörer i samrådsgruppen.

Ett par av deltagarna har under försöksperioden tillsammans med myndigheten deltagit i externa konferenser för att redovisa sin syn på validering, det gäller t.ex TYA, BYN och Plast- och kemiföretagen.

För det vidare erfarenhetsutbytet mellan branscher kan i fortsättningen Valideringsdelegationen i samverkan med andra aktörer på arbetsmarknaden vara initiativtagare. Särskilt angeläget torde det framöver vara att arrangera mötesplatser för både utbildningsanordnare och branschorganisationer. Därigenom kan kompetenskraven och synen på validering och olika tillämpningar kvalificeras och dessutom ges en högre legitimitet för individer.

Informationsspridning

Myndigheten för skolutveckling bidrar till kunskapsspridning om validering genom att utifrån försöksverksamhetens slutrapporter presentera korta webbartiklar som beskriver deltagarnas utvecklingsarbete och nuläge vad gäller validering. Kontaktuppgifter i respektive yrkesområde finns också.

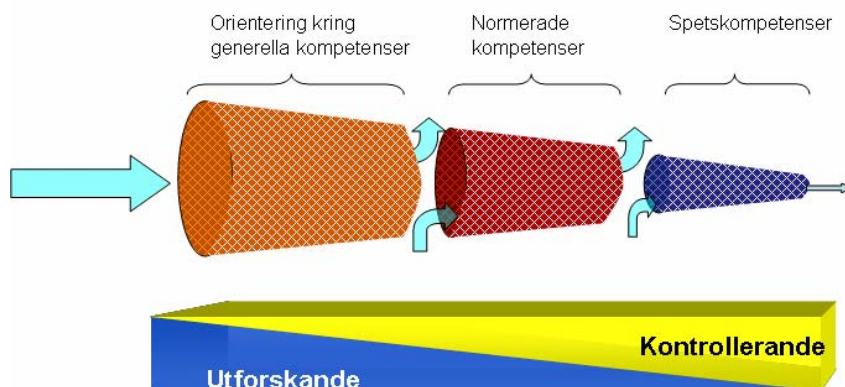
Valideringsdelegationen har det huvudsakliga informations- spridningsansvaret vad gäller validering. Regioners och kommuners utvecklingsarbete synliggörs av delegationen på olika sätt. Delegationen kommer också att sprida information om vad som händer inom valideringsområdet kopplat till olika branschområdena.

En modell för ökad förståelse inom området

Inom Valideringsdelegationen etablerades en modell som försöksverksamheten anslöt sig till och som kan ses som en början till en teoretisk ram. Syftet är att därigenom att få ett redskap för att beskriva och förstå arbetet med validering kopplat till både det formella, informella och icke-formella lärandet.

En individs samlade kompetens kan ha förvärvats i olika miljöer och det kan finnas behov av att kunna beskriva, kartlägga, bedöma och att ge denna kompetens ett erkännande – ett värde som i första hand kan vara av betydelse för en individ i dess ambition att vidareutvecklas genom t.ex. studier eller i en anställning.

Kompetenskluster

Spetskompetenser

En beskrivning kan behöva göras av individers spetskompetenser inom ett eller flera yrkesområden (det smala kompetensklustret i bilden). Inom många yrkesområden sker redan detta och får sina uttryck i t.ex. gesäll- eller mästarbrev, certifieringar av olika slag eller intyg för mycket specialiserade maskiner. Behoven av att kontrollera individers kompetens är i dessa avseenden ofta stort – svetsfogar på brokonstruktioner, rördragningar i hus, säkra transporter av farligt gods eller andra specifika kvalitetskrav som uppdragsgivare eller medborgare ställer på tjänster och produkter. Kompetenskriterier finns inom många spetskompetensområden, men det finns fortfarande behov inom olika områden att utveckla fler kompetensbeskrivningar eller kriterier för vad som krävs för yrket.

Normerade kompetenser

Inom ett yrkesområde finns det behov av att definiera en grundläggande nivå för kompetensen men som nödvändigtvis inte innebär att full anställningsbarhet har nåtts (mittklustret i bilden). Gymnasieskolans kursplaner och betygskriterier har som ambition att täcka in arbetsmarknadens behov i detta avseende. Det kan både handla om grundläggande kunskaper i karaktärsämnen men också basfärdigheter i kärnämnen som svenska, engelska och matematik. Kartläggningar som genomförts i försöket och även andra tidigare undersökningar visar att de flesta valideringar som genomförs har haft kursplanerna som måttstock. Metoderna för validering mot dessa kompetenser, som kan kallas normerande kompetenser, varierar emellertid ganska mycket beroende på utförare. En annan svårighet är att utföra valideringar, på grund av dess genomfö-

rande, inte alltid äger giltighet över hela landet och acceptans hos branscherna.

Utforskande, orienterande validering kring generella kompetenser

En individ kan också besitta en rad kompetenser som kan betecknas som generella, som kan ha utvecklats inom ett specifikt yrke men som också är värdefulla inom ett helt annat yrkesområde. En elektriker eller byggnadssnickare kan exempelvis förmodligen tillämpa sin förmåga att planera sitt arbete och skriva offerter även inom andra områden om det skulle vara nödvändigt. På samma sätt kan man tänka sig att sjuksköterskor som sköter mycket avancerade maskiner inom vården skulle kunna applicera denna kompetens inom exempelvis högteknologisk industri.

Kartläggning, bedömning och erkännande av den generella kompetensen kan anses som särskilt viktigt för att åstadkomma rörlighet mellan olika yrkesområden. I försöksverksamheten anslöt vi oss tidigt till en kompetensprofil som utvecklats på uppdrag av Skolverket för att ta fram prov för yrkesämnen, den s k Provbanken. De tio generella kompetenserna som beskrivs i provbanken introducerades för deltagarna i försöksverksamheten och de ombads att orientera sitt arbete kring dessa. De tio kompetenserna är¹:

1. Kompetens att hantera information
2. Kompetens att handla språkligt och kommunikativt
3. Kompetens att lösa problem och att planera och organisera uppgifter
4. Kompetens att genomföra uppgifter och lösa problem
5. Kompetens att samarbeta
6. Kompetens att använda utrustning
7. Kvalitetsmedvetenhet
8. Ett estetiskt förhållningssätt
9. Ett etiskt förhållningssätt
10. Utvecklingsinriktning

I dagsläget saknas det verktyg och definierade valideringsprocesser för en utforskande validering som också kan innebära en kartläggning av en individs generella kompetens. Skolverket har tillsammans med Stockholms lärarhögskola och Växjö universitet utvecklat Internet baserade prov för yrkesämnen som borde kunna vara ett bra stöd för den utforskande och normerande valideringen. Proven fokuserar program mål och läroplansmässiga målsättningar och kan genomföras både i grupp och enskilt

Studie- och yrkesvägledare, handläggare vid arbetsförmedlingen eller exempelvis försäkringskassan har i bästa fall utvecklat lokala metoder för hur man kan stödja individer att orientera sig inom arbetsmarknaden eller

---

¹ Kompetens kriterier utvecklade av Stockholms lärarhögskola och Växjö universitet på uppdrag av Skolverket.

inom utbildningssystemet. De har också en professionalism i stödet som riktas till olika individer.

Det skulle finnas stora effektivitetsvinster att hämta om metoder för den utforskande orienterande fasen tydligare kunde utvecklas, definieras och spridas – inte minst utifrån likvärdighets- och kvalitetsutgångspunkter. I ett nationellt samhällsekonomiskt perspektiv är det också nödvändigt att snabba upp processen till arbete eller till vidare studier för individer som är nyanlända till Sverige, arbetslösa, långtidssjukskrivna eller på annat sätt är resurssvaga.

Tillämpning av olika metoder i kompetensklustren

I princip kan fem olika former eller metoder för validering identifieras. Det kan ske muntligt i form av samtal, praktiskt, skriftligt, digitalt och på distans. Försöksverksamheten och tidigare undersökningar visar att den vanligaste formen av validering fortfarande sker teoretiskt genom olika slags provförfarande prov och i kombination med praktiska övningar ute på arbetsplatser. Det finns behov av att utveckla systematiska valideringar som nyttiggör flera former av metoder. Det skulle ge individer större möjligheter att få ge uttryck för sin kompetens. Validering borde dessutom kunna genomföras på flera olika språk.

Dilemman som återstår att förhålla sig till är att mer aktivt kunna påverka nationell likvärdighet, kvalitetsaspekter och att valideringar som genomförs är gångbara i olika sammanhang d v s äger hög legitimitet.

Sammanfattande analys utifrån försöksverksamhetens resultat

Resultaten från försöken varierar beroende på aktörernas olika utgångsläge och beroende på vilken roll som man har gentemot andra aktörer på arbetsmarknaden. En viktig slutsats är att validering måste utformas i bred samverkan mellan arbetsmarknadens parter och olika utbildningsarrangörer.

Resultatet visar att inga faktiska valideringar har genomförts inom försöket utan att fokus har legat på att utveckla kompetenskriterier (mål), metoder på och skapa en större förankring med arbetet med validering av vuxnas reella kompetens inom ett brett yrkesområde.

Några har främst jobbat med kartläggningsarbete för att bygga upp kunskap om nuläget vad gäller validering. Förankringsarbetet i respektive yrkesområde har varit en viktig del i försöket för alla deltagare. Det har handlat om att skapa förståelse och legitimitet för att arbeta med frågan nationellt, regionalt och lokalt. Några deltagare hade redan befintliga kompetenskriterier eller målbeskrivningar men lade sitt huvudfokus på att hitta tillämpningar för validering.

Av de olika möjligheterna att utföra validering såsom muntligt, praktiskt, digitalt och med hjälp av distansbaserade metoder dominerade fortfarande traditionell validering med hjälp av skriftliga tester i kombination med

praktiska inslag. Några aktörer har emellertid intressanta innovativa idéer om genomförandet.

En del organisationer representerar smala yrkesområden medan andra organiserar ett flertal yrken. Därigenom varierar givetvis möjligheten att utveckla kompetenskriterier med stor bredd. I de försök där kompetenskriterier mot ett smalt yrkesområde utvecklats kan vi ändå se att det borde finnas möjlighet till en viss generalitet vad gäller kompetensens relevans inom en bredare yrkesområde. Alla deltagare har emellertid orienterat sig runt de tio generella kompetenserna som introducerades i försöksverksamheten. Ett antal sk "överförbara kompetenser" kan därigenom identifieras och vara ett värdefullt bidrag i det fortsatta arbetet inom Valideringsdelegationen.

För framtida ambitioner med nationella ramar för validering visar resultatet att det är viktigt att stor hänsyn tas till olikheter i de olika branscherna. Vissa branscher är mer välorganiserade än andra och ett representantskap med hög relevans och legitimitet. Möjligheten att skapa sammanhållna principer för validering påverkas också av att en del yrkesområden domineras av mycket stora företag medan andra har en mer blandad eller ensidig sammansättning.

Sammantaget har försöket bidragit till att ge förutsättningar för ett fortsatt samarbete kring validering med arbetslivets aktörer. Utvärderingen av försöket visar på resultat som bör beaktas i det fortsatta arbetet med validering utifrån ett nationellt perspektiv. Många av deltagarna och de resultat som producerats kan fungera som "dörröppnare" i ett vidare arbete för Valideringsdelegationen.

5. Åtgärder för utveckling

Behov finns av att utveckla en utforskande valideringsprocess som också kan identifiera individens generella kompetens.

Kriterier, processer och verktyg för en sådan validering som vägledare och andra aktörer kan använda sig av i mötet med personer som vill byta yrkeskarriär (yrkesväxlare), är arbetslösa, långtidssjukskrivna eller har kompetens som förvärvats i utlandet. Sådana verktyg måste utvecklas som möjliggör kartläggning, bedömning och erkännande av kompetens som förvärvats utanför det formella utbildningssystemet. Utvecklingsarbetet bör ske i samverkan med branscher och utbildningsarrangörer för att definiera en utforskande valideringsprocess inom breda yrkesområden eller sektorer av arbetsmarknaden. Härvidlag kan prövas att ta utgångspunkt i de åtta sektorer som presenterades av Gymnasiekommittén 2000. Försöksverksamheten visar att många av aktörerna ser värdet av en sådan utforskande validering och kan i viss grad tänka sig att medverka i ett sådant utvecklingsarbete förutsatt att delegationen tar ett huvudansvar för arbetet.

Behov av utvecklingsarbete med validering mot kursplaner och/eller spetskompetens

Behov av utvecklingsarbete finns vad gäller redan befintligt valideringsarbete mot kursplaner, betygskriterier och specifika yrkeskunskaper – mot sk normerad och spetskompetens. Där handlar det om att rikta frågorna i utvecklingsarbetet mot att få samordning, legitimitet, likvärdighet och kvalitet i valideringsförfarandet. Ansvar avilar i första hand utbildningsanordnare och branschorganisationer. Orienteringskursen inom vuxenutbildningen borde kunna ge förnyade möjligheter att arbeta med validering både mot kursplaner men också för att kunna utfärda intyg av en individs samlade kompetens utan bedömning.

Behov av att utveckla förståelsen av begrepp inom valideringsområdet, hitta gemensamma termer och utreda strategiska framtidsfrågor.

Inför det fortsatta utvecklingsarbetet skulle en tydligare begreppsapparat behöva utvecklas. Myndigheten ser att början till gemensamma definitioner utvecklats under de senaste åren men ännu inte i tillräcklig grad. Det kan idag finnas flera olika benämningar och uppfattningar om vad som läggs i ord som reell kompetens, generell kompetens, ramkompetens, en utforskande validering, validering mot breda yrkesområden, validering mot en sektor, vad ett brett yrkesområde eller en sektor är etc. En mer entydig begreppsapparat borde underlätta utvecklingsarbetet. Andra strategiska framtidsfrågor som aktualiserats inom försöksverksamheten rör sådant som möjligheten att auktorisera validerare, utse centrumbildningar för validering och finansieringsfrågor för både utveckling, förvaltning och utförande av validering.

Behov av erfarenhetsutbyte – på flera olika nivåer!

Det finns på olika sätt behov av fortsatt erfarenhetsutbytet inom valideringsområdet för att därigenom öka samsynen på validering och för att sprida konkreta arbetssätt. *Inom respektive branschområde:* Många av deltagarna i försöksverksamheten ger uttryck för betydelsen av att de inom sin egen organisation kan fortsätta samtalen och förankringsarbetet. *Mellan olika branschområden:* De erfarenhetsutbyten som myndigheten har arrangerat mellan olika branschområden har varit uppskattade och fortsatta möten kan ge möjlighet att diskutera det som skiljer mellan olika branscher och det som kan förena. *Mellan branschområden och utbildningsanordnare:* Möten och diskussioner om validering behöver också ske mellan branschorganisationer och utbildningsarrangörer eller valideringscentra. Några sådana tvärmöten har inte varit möjligt att arrangera inom försöksverksamhetens ram men borde vara viktiga i framtiden. *Mellan utbildningsanordnare/ skolhuvudmän:* Många kommuner och utbildningsanordnare har eller planerar att utveckla sitt valideringsarbete – det kan vi bl. a se efter en genomgång statsbidragsansökningar. För att effektivisera valideringsarbetet borde det finnas möjligheter ta del av olika arbetssätt med validering mellan kommuner. Det kan ske både med organiserade mötesplatser och med hjälp av Internet t.ex Valideringsdelegationens Internetbaserade databas VALIBAS. *Mellan de valideringscentra eller kommuner som kommit lite längre:* Det borde finnas mycket

att lära av de aktörer som varit verksamma inom valideringsområdet en längre tid och som kan tillvaratas då nya nationella, regionala och lokala projekt startas. På många håll finns det ”eldsjälar” som kan vara resurser för fortsatt utvecklingsarbete.

Sprida resultat.

Resultatet från försöksverksamheten ska synliggöras på myndighetens hemsida genom korta webbaserade artiklar som beskriver de olika deltagarnas utvecklingsarbete och nuläge vad gäller validering.

Myndighetens arbete med stöd till utveckling av vuxnas lärande.

Erfarenheterna från valideringsförsöket kommer att vara en del i grunden för myndighetens fortsatta arbete med att stödja och förnya utvecklingen inom vuxenutbildningen och insatser som främjar ett livslångt och livsvitt lärande. Ett fortsatt samarbete med Valideringsdelegationen i detta sammanhang är angeläget.

6. Bilagor

- Regeringsbeslut 2003-06-18 (U2003/240/SV)
- Struktur för projektplaner och resultatredovisning
- Exempel på avtal med deltagare
- Utvärdering av Göteborgs universitet
- Korta sammanfattningar av deltagarnas slutrapporter
- Deltagarnas fullständiga slutrapporter
- Ekonomisk redovisning